

Ключ до Миколи Куліша

З жовтня в Київському театрі ляльок "Замок на горі" показали прем'єру вистави "Як загинув Гуска" за п'єсою Миколи Куліша. Режисер – **Оксана ДМІТРІЄВА**, 40 років. Виконавець головної ролі 41-річний **Євген ОГОРОДНІЙ** на міжнародному фестивалі Puppet.uz отримав нагороду за "найкращу акторську роботу"

нинішня війна своєрідно вплинула на репертуар наших театрів. Скажімо, несподівано актуалізувалися ті п'єси з класичної спадщини, які ще недавно здавалися анахронічними. Їх шанували за літературний блиск, але погано уявлялось, як вони резонуватимуть із сучасною дійсністю. І ось вони знову на сцені.

П'ЄСА – ПРО ЗАГИБЕЛЬ СТАРОГО УКРАЇНСЬКОГО МІЩАНСТВА З ПРИХОДОМ БІЛЬШОВИКІВ

Подібне сталося, зокрема, з комедією Миколи Куліша "Отак загинув Гуска". Написав її драматург 1925-го. Цього року лише на київських сценах з'явилося три постановки "Гуски". У Центрі ім. Леся Курбаса її грали студенти-телережисери. Постановник Віталій Савчук зробив виставу на засадах християнського милосердя. Її лейтмотив – людське життя, нехай і примітивне, є священним, але воно беззахисне в час війни чи революції. Слідом з'явилась постановка Марії Грунічевої в театрі "Колесо", що на Андріївському узвозі. Гуску там грає Станіслав Колокольників, а ідея, по суті, та сама. І нарешті, найновіша прем'єра відбулася на початку жовтня в столичному Академічному театрі ляльок "Замок на горі". Вистава не лялькова, тут грають живі актори, і видовище не призначене для дітей, вікове обмеження 14+. Автор

спектаклю – харківська режисерка Оксана Дмітрієва, художник – Наталя Денисова. Жанр – трагікомедія.

На прем'єрі моїми сусідами в глядацькому залі виявилися якийсь іноземець і його приятель-перекладач. Він перед початком вистави запитав мене, про що п'єса. Світло в театрі вже згасало, довелося відповідати коротко. Мовляв, це – про загибель старого українського міщанства з приходом більшовиків. Формула, може, трохи куца, але підходяща. Дореволюційний чиновник Саватій Гуска разом зі своїм сімейством – а це дружина, покоївка та семеро дочок на виданні – намагається сховатись від революції на якомусь острівці серед очерету. Але куди ж ти сховаєшся від тоталітарного режиму? У програмці до вистави нагадують, що якраз 100 років тому відбувся більшовицький Жовтневий переворот і настав час "чортівського туману". Він поглинув усе навколо і зруйнував традиції та "просте життя українців". Десь отак ми й звикли сприймати цю п'єсу Куліша. Але у "Гуски" в ляльковому театрі є цікавий і несподіваний нюанс. Головну роль грає Євген Огородній. Власне, тільки Саватій Гуска у цій виставі цілком нормальний, живий. Усі інші персонажі нарочито карикатурні. І якщо Гуска іноді, як і написано в Куліша, називає своїх дочок "ідіотками", то вони тут такі й є.

ЯКЩО ГУСКА ІНОДІ НАЗИВАЄ СВОЇХ ДОЧОК "ІДІОТКАМИ", ТО ВОНИ ТАКІ Й Є

Як і дружина, й покоївка. Тобто, світ Гуски вже загинув, його навіть удома оточують примари – нехай і симпатичніші від тих двох монстрів без облич, що символізують тут нову владу. Справді, такий персонаж вартий співчуття. Але в ньому є дещо, про що раніше не замислювались. Ну – український міщанин, і того нам було досить. А в цій виставі він є той тип українського міщанина, про якого ми не дуже любимо думати. Його дім облаштований не за

взірцями нашої традиційної вишиваної культури, такої модної нині. Ні, тут інша, позичена культура. В цьому домі дівчата-гусенята мило співають унісоно щось на зразок "Ля-ля-ля... колокольчик звенит!" І ти раптом розумієш, що режисерка спробувала відімкнути п'єсу Куліша гаковським ключиком. Той "колокольчик" унівголоса раптом нагадує "Белую гвардію" Михайла Булгакова, де персонажі кияни, майбутні білогвардійці, співають у затишному будиночку на Андріївському узвозі старі романси й питають самі себе "Откуда он взялся, этот Петлюра?!"

ОТКУДА ОН ВЗЯЛСЯ, ЕТОТ ПЕТЛЮРА?!

До речі, про Петлюру. Можливо, саме його тінь стоїть за Кулішевим персонажем П'єром Кирпатенком. Це помітно у вищезгаданій виставі Віталія Савчука. А у трактаті Дмітрієвої цей П'єр – не для Гуски, абстрактна карикатура. Як і Петлюра – для булгаковських офіцерів. У виставі лялькового театру добре акцентовано діалог, коли Кирпатенко каже "Україна", а Гуска заперечує йому "Малороссія-с!". Спершу тобі, глядачу, не хочеться з цим миритися, і ти подумкаєш, що такий режисерський погляд на цього персонажа не дуже й розходиться з авторським. Адже Гуска – той тип з якого згодом у Куліша виріс ще один яскравий вічно живий малорос – Миша Мазайло.

текст: Віталій ЖЕЖЕРА, фото: Сергій СТАРОСТЯ

Чишені Михайла Булгакова?

Сцена "Чаювання" з вистави "Як загинув Гуска" столичного театру ляльок "Замок на горі". Актор Євген Огородній грає чиновника Саватія Гуску. Няньку Івдю втілила актриса Вікторія Огородня (ліворуч), дружину Секлету Семенівну – Вікторія Топчій